

Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Temizlik

Kelime Erdal

*Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi
kelime@uludag.edu.tr*

Özet. Temizlik, doğumundan ölümüne kadar insan hayatının vazgeçilmez alışkanlığıdır. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayan, zihinsel ve duygusal gelişimini destekleyen, kısacası çocuk eğitiminde büyük yere sahip olan kitapların bu önemli konuya duyarsız kalması beklenemez. İnsanın alışkanlıklarının ve daha da önemlisi kişiliğinin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemden başlayarak, çocukluğun her döneminde kitapların temizlik konusuna değindiği görülmektedir.

Araştırmada, çocuk edebiyatı tanımlaması içine giren ve çeşitli yaş gruplarına hitap eden kitaplar, temizlik alışkanlığına yer vermeleri bakımından incelenmiş, bu konudaki yaklaşımlarla ilgili sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, kitap, temizlik, temizlik alışkanlığı, okul öncesi.

Abstract. Cleaning is an inseparable part of human's life from birth to death. Books, which meet child's interest and needs, support his logical and emotional developments, shortly which have a major place in child's education, cannot be expected to be insensitive to this important subject. By starting with the pre-school period in which human's habits, and more importantly his character get established, it is seen that in each part of the childhood books mention the subject of cleaning.

In the research, books that are included in the definition of children literature and that address to various age groups are examined in terms of giving place to the habit of cleaning, results about the approaches to this subject are tried to be reached.

Key Words: Child, book, cleaning, habit of cleaning, preschool.

Giriş

Bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde olan insanlara çocuk denir. (Türkçe Sözlük, 316) Her bakımdan gelişme döneminde olan çocuğa verilen eğitim, içinde yaşayacağı ve bireyi olacağı toplumun şekillenmesi açısından son derece önemlidir.

İnsan hayatında büyük öneme sahip olan kitaplar, çocukluk döneminden itibaren etkili olmaya, bireyin hayatına girmeye başlamaktadır. Okuma, ailede başlayan ve okul öncesi eğitim kurumlarında sevdirmeye çalışılan önemli bir alışkanlıktır. Kitaba karşı ilgi, dergi, kitap ve gazetelerdeki resimlere bakmakla başlar. Okuma bilmediği yaşlarda, yaş düzeylerine uygun bol resimli kitapların altlarındaki yazıları çocuğa okuyarak resimleri daha ilginç duruma sokmak, onların düşünce yapılarında yeni dünyalar yaratmak, yetişkinlere düşen görevlerin başında gelmektedir. Çocuklar, kendi kendilerine okumayı öğrenmeden önce, okuma hakkında büyük keşifler yapabilirler. Yetişkin, çocuğa kitap okudukça ve kitap üzerindeki sembollerini belirttikçe çocuk, kitabın soldan sağa ve yukarıdan aşağıya okunduğunu öğrenir. Kitabın nasıl tutulacağı, kitabın yıpranmaması için sayfaların nasıl açılacağı ve gözden ne kadar uzak tutulacağı çocuğun küçük yaşlarda gözlemleyerek öğrenebileceği diğer konulardır. (Çakmak Güleç ve Geçgel, 187)

Çok küçük yaşlarda kitaplarla tanışan çocuk, eğer doğru kitaplarla tanıştırmışsa, kitap okumayı alışkanlık haline getirecektir. Bu dönem çocuklarının kitapları resimli, metinsiz ve öğretici kitaplardır. Çocuğun yaşamında yer alan aile, arkadaş, oyun, beslenme, temizlik... vb. ana kavramlar bu kitaplar aracılığıyla sunulur. (Nas, 228) Çocuğun kitapla ilk tanışması olduğu için bu dönem çocuklarına hitap eden kitaplar özenle hazırlanmış ve seçilmiş olmalıdır. Bu dönemde çocuklar henüz okuma yazma bilmedikleri için kendilerine kitap okuyan ya da anlatan kişilerden etkilenmektedirler. Bu kişilerin olumlu yaklaşım ve davranışlarının çocuk üzerinde etkisi göz ardı edilmemelidir. Çocuğa verilmek istenen pek çok olumlu duygu, davranış ve alışkanlık kitaplar sayesinde daha eğlenceli ve

etkili bir biçimde verilebilir. Özellikle çocuğun kişiliğinin şekillendiği ve çeşitli değerleri edindiği dönem olan okul öncesinde kitabın eğlendirme yanında eğitim işlevi üstlenmesi kaçınılmazdır. Korku, yalnızlık, hastalık, kardeş kıskançlığı, uyku ve beslenme sorunları, paylaşma... gibi sosyal ve duygusal içerikli konuların işlendiği resimli öykü kitapları, kendileri gibi düşünen, kendileriyle aynı deneyimleri yaşayan başkalarının da var olduğunu düşündürdüğünden çocukların öz güvenlerini güçlendirir. Kitaplar, görme ve duyma duyusunu eş zamanlı kullanarak düşünsel bir eylem gerçekleştiği için temel zihinsel becerilerin gelişmesine de yardımcı olmaktadır. (Tuğrul ve Feyman, 2007) Suya dayanıklı malzemeden hazırlanmış banyo kitapları, resimli kitaplar, güzel resimlerle süslenmiş basit kurgulu masal ve öykü kitapları, bebeklik döneminden itibaren çocuğu kitaba alıştıran ilk materyallerdir. (Sınar Çılgın, 29)

Her edebiyat eseri hitap ettiği kişilere bir mesaj verir. Sanatçı, duygu ve düşüncelerini paylaşmak üzere, onu kendine has ifade biçimiyle ve çeşitli şekillerde ortaya koyar.(Yalçın ve Aytaş, 45) Yazılı ve sözlü eserlerde iletilmek istenen temel duygu ve düşünce olan ana fikir, kimi zaman hitap ettiği bireyleri eğitmeyi hedefler. Yaş düzeyi düşük kitaplarda bu eğitime hedefi daha yoğun ve açık olarak dikkat çekmektedir. Çocuk kitaplarına “temizlik” alışkanlığına yer verme açısından bakıldığında, genellikle aşağıdaki konuların işlendiği görülmektedir.

El Temizliği

Kahramanların ellerinin bir vesile ile kirlendiği ve kahramanın elini yıkamak istemediği bu tür kitaplarda, genellikle iki çözüm yolu sunulmaktadır. Kahraman, ellerini yıkamadığı için hastalanmakta, vücudundaki mikroplardan çocukların korkulu rüyası olan iğne yapılarak kurtulmaktadır. Bu durumda çok acı çeken kahraman, herhangi bir öğüde gerek kalmadan ellerini temiz tutmanın önemini kabullenmektedir. Bir başka çözüm yolu ise ellerini yıkamayan kahramanın, temizliğe önem veren bir kahraman tarafından uyarılmasıdır. Bu tür kitaplarda kahraman, genellikle ellerini yıkamanın sağlık açısından önemini göz ardı ettiğinden, kimi zaman da el yıkamak zor geldiği için temizliğini ihmal etmektedir. Temizlik konusunu işleyen pek çok kitapta bir vesile ile el yıkamaya yer verildiği gibi bazı kitaplar da başlı başına bu konuyu işlemektedir. *Misimisi Ellerini Yıkıyor* adlı kitap bunun güzel bir örneğidir. Kahraman isimlerinin çocuğun dikkatini çekecek şekilde seçildiği kitapta, Misimisi ve Pisipisi isimli iki kardeş kedinin maceraları anlatılmaktadır. Bir sonbahar günü iki kardeş evlerinin bahçesinde çamurla oynarlar. Eve döndüklerinde kardeşlerden Pisipisi

hemen banyoya koşar ve ellerini yıkar. Misimisi ellerini yıkamak istemez. Kardeşi, ellerini yıkamazsa hasta olabileceğini söyleyince Misimisi ikna olur ve ellerini yıkar. Kitabın sonunda, Nurefşan Çağlaroğlu'nun yazdığı "Ellerim" başlıklı bir şiire yer verilmiştir:

Kirlenince ellerim,

Lavaboya koşarım.

Köpük köpük sularla

Ellerimi yıkarım.

Yıkanınca ellerim,

Ne güzel görünüyor.

Sağlıklı olmanın yolu,

Temizlikten geçiyor. (Çağlaroğlu, 2006)

Misimisi ile Pisipisi Temizlik Oyunu Oynuyor adlı kitapta bir anne kedi ve onun çocukları Misimisi ile Pisipisi'nin yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Anne kedi, çocukları için sevdikleri yiyeceklerden oluşan bir masa hazırlar. Dışarıda yağın yağmurun sokakları temizlediğini gören çocuklara anneleri, evde bir temizlik oyunu oynamayı önerir. Oyunun adı, "Gıcır Saray"dır. Bu sarayda çeşit çeşit, süslü yiyecekler vardır. Bu saraya ancak temiz olanlar girebilir ve buraya gitmek için trene binilir. Bunu duyan Misimisi ve Pisipisi annelerinin arkasına tren gibi tutunup "çuf çuf..." diyerek banyoya giderler. Ellerini ayaklarını yıkayıp saçlarını tararlar. Ardından tekrar tren olup salona gelirler. Anne kedi daha önce salonun duvarına "Gıcır Saray" yazan bir tabela asmıştır. Çocuklar, annelerinin sürprizini çok beğenir ve teşekkür ederler. Temiz elleriyle masaya oturan Misimisi ve Pisipisi, yemekten sonra ellerini ve ağızlarını yıkar, dişlerini fırçalarlar. Kitap, bir şiirle sona erer.

Bizim yavru kediler,

Art arda dizildiler,

Tren gibi yürüyüp,

Şarkılar söylediler.

Önce saçlar tarandı,

Sonra eller yıkandı.

*Temizlendi dişleri,
Güzeldi gülüşleri.*

*İşte gıpgıcır saray,
Karşıda duruyordu.
Anne kedi sevgiyle,
Bakıp gülümsüyordu. (Çağlaroğlu, 2005a)*

El temizliği için tırnakların düzenli olarak kesilmesi gerekir. Uzun tırnakların içine yerleşen mikroplar, eller yıkansa da çıkmazlar ve yiyecekler aracılığıyla vücuda yerleşirler. *Pisipisi Tırnaklarını Kestiriyor* adlı kitapta, tırnakları uzunken resim yapan ve tırnaklarının arasına pastel boya dolan Pisipisi, ellerini yıkadığı halde temiz olmadığını fark eder. Hemen annesinin yanına koşan Pisipisi, tırnaklarını kestirdikten sonra tekrar ellerini yıkar, elleri tertemiz olur. Kitabın sonunda, yazarın bir şiiri bulunmaktadır:

*Uzamişsa tırnaklarım,
Makası alıp koşarım.
Kestiririm onları,
Ellerimi yıkarım.*

*Uzatmam tırnağımı
Hep tertemiz tutarım.
Sağlıklı olmak için
Bu kurala uyarım. (Çağlaroğlu, 2005b)*

Banyo Yapma

Banyo yapma, çocukların genellikle sevmedikleri bir temizlik işlemidir. Sağlık açısından çok önemli olan banyo yapma alışkanlığının olmaması ya da banyo yapmayı sevmeme çocuk kitaplarında işlenen bir başka temizlik konusudur. Banyo yapmayı sevmeyen kahramanlar çocuk kitaplarında pis kokmaktadırlar ve bu yüzden sevdikleri onlardan uzaklaşmaktadır. Arkadaşları tarafından dışlanan ve yalnız kalan kahramanlar, banyo yaparak tekrar sevdiklerine kavuşurlar. *Kirli Fare* adlı kitapta, Tintin ve Cincin isimli iki kardeş fare, şehirden uzak evlerinde birlikte yaşamaktadırlar. Cincin,

temizliğine dikkat etmez, her yeri kirletir. Tintin, kardeşine temizliğine dikkat etmesini, çok pis koktuğunu söylediğinde Cincin çok üzülür, odasına gider ve ağlar. Kardeşine darılmıştır. Odasındaki aynadan görüntüsüne baktığında giysilerinin kirliliği dikkatini çeker. Üstelik çok pis kokmaktadır. Buna rağmen banyo yapmak, temiz olmak hiç ona göre değildir. Hızla evden çıkar, arkadaşlarının yanına gider. Arkadaşları, yanlarına yaklaşan Cincin'in kokusuna dayanamayınca bir bahane bulup yanından uzaklaşırlar. Yalnız kalan Cincin eve döndüğünde, kardeşi Tintin söyledikleri için ondan özür diler. Tintin, o yokken tek başına evi temizlemiştir. Odasına giren Cincin, buranın da kardeşi tarafından temizlendiğini görünce utanır ve değişmeye karar verir. Değişmezse, bütün sevdikleri ondan uzaklaşacaktır. Banyoya girer, uzun uzun yıkanır, dişlerini fırçalar, temiz giysiler giyer, saçlarını tarar. Kardeşinin yanına gelir ve söylediklerinde haklı olduğunu, kendisini affetmesini söyler. Tintin, affedilecek bir şey olmadığını, onun hastalanmasından korktuğunu söylediğinde Cincin çok şaşırır çünkü temizlenmemenin sağlık açısından önemli olduğunu hiç düşünmemiştir. Tintin, ona mikropların kirliliği sevdiklerini, buralarda çoğaldıklarını ve vücudumuza girerek hastalanmamıza sebep olduğunu söyler. Cincin, o günden sonra temizliğine dikkat eder, arkadaşları yeniden onunla oyun oynamaya başlar. (Serbest, 2006)

Banyo yapmama, kimi zaman kahramanların kendilerini kötü hissetmelerine, güven kaybına, kendilerinde var olan güzelliklerin farkına varamamalarına sebep olmaktadır. *Pekşeker Temizliği Öğrendi* adlı kitapta, örümcek Hamaratböcek ile kelebek Pekşeker'in arkadaşlıkları ve temizliğine dikkat etmeyen Pekşeker'in bunu öğrenmesi anlatılmaktadır. Pekşeker, kendini güzel bulmadığı için "Kelebekler Arası Tül Kanat Yarışması"na katılmak istemez. Hamaratböcek onu bu konuda ikna eder: "*Sen çirkin değil, biraz dağınık ve bakımsızın. Önce şu toz topraktan parlaklığını kaybetmiş güzelim kanatlarını bir temizleyelim. Sen sonra gör bakalım güzel misin değil misin?*" (Türkoğlu, 8) Arkadaşı sayesinde banyo yapan ve üzerindeki pisliklerden kurtulan Pekşeker, bahçenin en güzel keleşini olur. Yarışma sayesinde kazandığı temizlik alışkanlığı ve Hamaratböcek ile olan yakın arkadaşlığı kitapta önemle vurgulanır.

Kitaplardaki bazı kahramanlar yanlış bilgilere sahip oldukları için banyo yapmak istemezler. Bunlardan biri, banyo yaparsa boyunun kılalacağını düşünen Cemile adlı küçük kızdır. *Cemile Banyo Yapmak İstemiyor* adlı kitabın kahramanı Cemile, makinede yıkanan kazağının küçülmesine, yıllardır banyo yapan dedesinin boyunun kılalmasına bakarak banyo yapmaktan kaçır. Annesi bunların banyo yapmakla ilgisi olmadığını anlatsa da Cemile'yi ikna edemez. Banyo yapmak istemeyen Cemile, çok

kirlendiğini anlayınca banyoya gider ve kendi kendine temizlenmeye çalışır. Biraz su alarak yüzünü ve vücudunu siler, sonra da parfüm sürer. Cemile'nin parfüm zannederek üzerine sıktığı şey, böcek ilacıdır ve annesi, kızının bu halini görünce çok telaşlanır. Cemile de üzerine parfüm diye sıktığı şeyin böcek ilacı olduğunu anlayınca telaşlanır ve hemen banyo yapmak ister. Kitapta, böcek ilacının çocuğun erişeceği yerde olması, çocuğun bunu üzerine rahatça sıkması ve bunun banyo yaparak çözüme kavuşacağı gibi yanlış bilgi ve okuyan çocuk için tehlike doğurabilecek davranışlar yer almaktadır. Kitabın kahramanı Cemile, banyo yapmanın insan sağlığı açısından önemini kavrayarak ikna olmamış, böcek ilacını üzerine sıktığı için banyo yapmaya karar vermiştir. (Petingy, y.t.y.)

Yıkanmayı Sevmeyen Kimi adlı kitapta yavru kanguru Kimi, banyo yapmayı hiç sevmez. Yıkanacağı derenin suyunun soğukluğunu bahane ederek annesine karşı çıkar. Dere, bir anda sularını Kimi'ye püskürterek onu ıslatır. Sular, Kimi'yi tıpkı duşa girmiş gibi yıkar. Kimi, daha sonra annesinin verdiği bir ağaç dalı ile dişlerini fırçalar. Anne kanguru, yardımları için dereye teşekkür eder. Kitapta, Kimi'nin temizlik alışkanlığını isteyerek ve devamlı olarak kazandığına dair bir bilgiye rastlanmamaktadır. (Oğuzkan, 1981)

“Bir zamanlar bir kasabada küçük bir kız yaşarmış” cümlesiyle başlayan *Kulaklar Ağaçlandı* adlı kitapta, gerçek hayattan kahramanlar anlatılmasına rağmen, masal dili kullanılmıştır. Kitapta anlatılan küçük kız banyo yapmayı hiç sevmez. Annesinin banyoyu hazırladığını görür görmez ağlamaya başlar: “*Daha yeni yıkandım. Bırak da bütün kirler biriksin, öyle yıkanayım*” der. (Salan Yayınları, sayfa numaraları ve yayın yılı yok) Annesi tarafından zorla banyo yaptırılan küçük kız bir gün o kadar direnir ki annesi çok kızar ve banyo yaptırmaktan vazgeçer. Ertesi gün sokakta oynayarak daha da kirlenen küçük kız, eve geldiğinde yine banyo yapmaz. Küçük kızın en çok kulakları kirlenmiştir. O gece rüyasında kulaklarından ağaçların büyüdüğünü gören kız çok korkmuştur. Rüyasında annesi, bunların kulak ağacı olduğunu, yıkanmayan çocukların kulaklarındaki kirlerin ağaca dönüşeceğini söylemiştir. Küçük kız, kulaklarında büyüyen ağaçlar yüzünden sokağa çıkamaz olmuş, kulaklarındaki ağaçları çıkarmak istedikçe acı çekmiş, uykusundan ağlayarak uyanmıştır. Annesine hemen banyo yapmak istediğini, kulaklarını bir güzel temizlemesini söylediğinde annesi çok şaşırmıştır. Bu olaydan sonra küçük kız bir daha banyodan kaçmamıştır.

Diş Fırçalama

Çocuklar genellikle tatlı yiyecekleri severler ve bu yiyecekler – fırçalanmazsa- dişlere zarar verir. Bu yüzden kitaplarda çocuklara diş

fırçalamanın önemi anlatılmaktadır. Çocuklar, diş doktoruna gitmekten korkmaktadırlar. *Dişlerinize İyi Bakın* adlı kitapta, Deniz adlı çocuk dişi ağrıdığı halde korkudan diş doktoruna gitmek istemez. Ancak doktora gittiğinde korkulacak bir şey olmadığını fark eder. Doktor, tedaviden sonra ona bir diş macunu ve diş fırçası hediye eder ve dişlerini yemeklerden sonra ve yatmadan önce fırçalamasını önerir. Deniz, diş hekiminin yanından çok mutlu ayrılır, korkusunu yenmiştir. (Nurdan Yayınları, 2003)

Diş fırçalamanın önemi kadar başkasının diş fırçasını kullanmama da çocuklara öğretilmesi gereken bir konudur. Çocuklar küçük yaşlarda bunun önemini kavramalıdır. *Mumu Diş Fırçalıyor* adlı kitapta, havuç yerken küçük bir havuç parçası dişinin arasına sıkışan Mumu, çok acı çekmektedir. Annesi, Mumu'nun arkadaşı sincabın diş fırçasıyla bu havuç parçasını çıkarabileceklerini düşünür. Fakat sincabın annesi, başkasının diş fırçasını kullanmanın yanlış bir davranış olduğunu, bunun insanları hasta edebileceğini söyler ve Mumu'ya yeni bir diş fırçası hediye eder. Burada sincabın annesinin ağzından çocuklara mesaj verilmektedir: "*Sakın başkasının fırçasıyla dişlerini fırçalama. Bu hastalanmana sebep olabilir. Bundan sonra dişlerini her gün fırçalarsan, yemek parçaları seni rahatsız etmez, dişlerin bembeyaz olur.*" (Oltulu, 14) O günden sonra her gün dişlerini fırçalayan Mumu, hem sağlıklı dişlere sahip olur, hem de çok sevdiği havucu rahatça yer. Başkasının diş fırçasını kullanma teklifinin anneden gelmesi, bir çocuk kitabında olmaması gereken bir yaklaşımdır. Bu teklifin çocuktan gelmesi daha uygun olacaktır.

Sert kabuklu yiyecekler, tıpkı tatlı yiyecekler gibi dişlere zarar vermektedirler. Bu tür yiyecekleri dişler yerine uygun bir nesne ile kırmak gerekir. Aksi takdirde, dişlerin zarar görmesi kaçınılmazdır. İki sincap kardeşin başından geçen olayların anlatıldığı *İnci Gibi Dişler* adlı kitapta, sincap kardeşler ceviz yemeyi çok sevmektedirler. Büyük sincap, cevizleri taş ile kırarken, küçük sincap dişleri ile kırmaktadır. Bir gün yine dişleri ile ceviz kırarken küçük sincabın dişi kırılır, acı ile eve gelir. Büyük sincap, dişleri ile ceviz kırdığı ve dişlerini fırçaladığı için kardeşine kızar. Anne sincap, küçük sincabı diş hekimine götür. Diş hekimi, sincabın çürük dişine batan ceviz kabuğunu çıkarır. İki gün sonra tekrar diş hekimine giden sincabın dişine dolgu yapılır. Doktor, küçük sincaba dişlerine iyi bakmasını, yemeklerden sonra ve yatmadan önce fırçalamasını öğütler. Küçük sincap, o günden sonra dişlerini düzenli olarak fırçalar, sağlıklı ve inci gibi dişlere sahip olur. (Sivaslıoğlu, yayın yılı belirtilmemiş)

Dişler fırçalanmazsa çürür ve çürüyen dişler, etrafa kötü kokular yayar. Bu durum hem dişlerini fırçalamayan kişiyi hem de etrafındakileri rahatsız eder. *Papu Dişler Ülkesinde* adlı kitabın kahramanı Papu, Huzur ormanında ailesi

ile birlikte yaşayan sevimli bir kangurudur. Papu'nun eğitimine ve sağlığına özen gösteren annesi, bir akşam Papu'ya diş sağlığı ile ilgili bir kitap okur. Diş fırçalamayı sevmeyen Papu, annesini dikkatle dinler. Papu, bir yandan annesini, diğer yandan kitabın resimlerini inceler. Resimlerden birinde, korkunç görümlü bir mikrop, acımasızca dişlere saldırmaktadır. Kitabı dinledikten sonra uykuya dalan Papu, rüyasında dişler ülkesine gider. Burası çok pis kokmaktadır. Papu, bir süre sonra bu kokunun etrafını saran çürük dişlerden yayıldığını fark eder. Azı dişi, Papu'ya bir zamanlar ülkelerinin çok temiz olduğunu, güzel koktuğunu, hepsinin mutlu yaşadığını anlatır. O günler geride kalmıştır. Ülkeye mikroplar saldırmış, dişleri çürütmektedir. Dişlerin durumuna çok üzülen Papu, onlara nasıl yardımcı olabileceğini sorar. Azı dişi, biraz üzgün ve biraz da kızgın cevap verir: *“Bizleri fırçalaman yeterliydi. Biraz özen göstersen ülkemiz bu hale gelmezdi.”* (Karalı, 15) Bu ülkenin kendi ağzının içi olduğunu anlayan Papu, sıçrayarak uykudan uyanır. Banyoya gider ve dişlerini iyice fırçalar. Dişleri sanki ona gülümsemektedir. O günden sonra Papu dişlerini fırçalamayı hiç ihmal etmez.

Çevre Temizliği

Kişisel temizliğine önem veren insanların, yaşadığı çevreyi de temiz tutması hem kendilerine hem de beraber yaşadıkları insanlara karşı görevleridir. Çocuk kitaplarında insanlar, hem yaşadıkları çevreyi, hem de hayvanların yaşadıkları yerleri kirletmektedirler.

Kara Gıysili Üç Mutsuz Adam adlı kitabın ana düşüncesi, çevrenin temiz tutulmasıdır. Kitabın kahramanları olan üç adam, ressam, şair ve müzisyendir. İlhamlarını doğadan alan bu adamlar, bir zamanlar güzel resim ve beste yapıp şiir yazarken, çevrenin kirlenmesi ile yeteneklerini gösteremez hale gelirler: *“Yeşil alanlar yok oldukça, yağmur bize küstü. Dereler şırıldamaz oldu. Ormanlar yok oldukça, kuş civıltıları da yok oldu.”* (Gündüz, 12) Bu üç adam, her sabah bir parkta buluşarak asık suratla otururlar, hiç gülmezler. Geçmişe özlem duyan bu adamları içinde buldukları kötü durumdan, kitabın çocuk kahramanı kurtarır. Zamanda yolculuk makinesine sahip olan bu çocuk, ressam, şair ve müzisyeni özlemine çektikleri zamana gönderir. Yeteneklerini tekrar sergilemeye başlayan bu üç adam artık çok mutludurlar. Ancak kitap, anlatılanların bir rüya olduğunun ve gerçek hayatta çevrenin çok pis olduğunun vurgulanmasıyla son bulur. Kitapta çevre kirliliğine bir çözüm önerilmemesi ve kitabın kötü sonla bitmesi çocuk kitaplarında bulunması gereken niteliklerle örtüşmemektedir.

Nehirleri Koruyalım, çevre kirliliğini nehirlerin kirlenmesi boyutunda inceleyen bir kitaptır. Nehir kenarındaki köylerinde mutlu bir şekilde yaşayan hayvanların hayatı, nehrin kirlenmesi ile birlikte altüst olur. Kitabın başında, yavruları ateşler içinde yatan bir kunduz ailesinden bahsedilir. Bu yavrulara doktor çağırmaya giden baykuş, yolda nehirde balık avlamaya gitmiş olan Tontonla Ponpon'u görür. Balıkların hepsi öldüğü için balık avlayamamışlardır. Köyün doktoru olan tavşan, hastalanan hayvanları ve ölü balıkları duyduğunda bunun sebebinin fabrika atıklarının nehir suyunu kirlenmesi olduğunu anlar. Fabrikalar, kimyasal madde atıklarını nehre boşaltmaktadırlar. Kısa sürede meydana toplanan köy halkı, fabrikanın önünde bir gösteri düzenler, dilekçe yazarak işletme müdürüne ulaştırır. Kitabın sonunda, nehrin temizlendiğini ve köyün eski mutlu ortamına kavuştuğu belirtilmektedir. Ancak nehri kimin temizlediği üzerinde durulmamıştır. Köydeki hastalar da doktorun verdiği ilaçlarla iyileşmeye başlarlar. (Rainaud, 1998)

İnsanlar, yaşadıkları çevreyi bilinçsizce ve sorumsuzca kirlenmekte, ileride yaşayabilecekleri olumsuzlukları göz ardı etmektedirler. Zep "Çevremizi Koruyalım" alt başlıklı kitapta, Zep isimli fare, yaşadığı peynir gezegeninden arkadaşları ile oynamak için dünyaya gelir. Can, Ece ve serçe, Zep'in uzay aracı ile gezmeye çıkarlar. İnsanların yaşamadığı uzak bir adaya gelirler. Çevre tertemizdir. Denizin temizliği Zep ve arkadaşlarını büyüler ve hep birlikte denizde yüzerler. Denizde yaşayan canlılar çok mutludurlar. Denizden çıkıp uzay aracıyla başka yerler görmek için yola çıkan Zep ve arkadaşları kalabalık bir kente gelirler. Bu kent deniz kenarındadır ama deniz o kadar pistir ki insanlar denize giremezler. Kentte biraz dolaşan Zep ve arkadaşları her yerde çöp yığınları ve mutsuz insanlar görürler. Nefes almanın zor olduğu bu kentte adeta her yer gri renktedir. Kentte var olan bir iki ağaç, bakımsızlıktan ve üzüntüden boynunu bükmüştür. Can, gördükleri karşısında çok üzülür ve yapılması gerekenleri anlatır: "İnsanlar çok çalışıp çok üretiyorlar. Ama çöplerini böyle sokağa atmamalıdır. Onları, büyük çöp istasyonlarında biriktirip, yeniden kullanılabilir olanları ayırmalıdır. Babam öyle bir istasyonda çalışıyor. Orada, camları, plastikleri ve kâğıtları ayırıyorlar. Ayrılanları fabrikalara verip yeniden üretiyorlar. Babam, her zaman yaptığı işin ne kadar faydalı olduğunu anlatır. Böylece hem daha fazla ağaç kesilmiyor, hem de çevre kirlenmiyormuş." (Oksev, 11) Zep ve arkadaşları insanların çevre temizliğine daha duyarlı olmasını ümit ederek evlerine dönerler. Kitabın sonunda tam bir çözüm üretilmemiş olması olumsuzluk olarak yorumlanabilir.

İnsanlar, hafta sonlarını ağaçlık yerlerde piknik yaparak değerlendirirler. Bazı insanlar ormandan ayrılırken çöpleri toplamamakta, ormanı pis

bıraktıklarıdır. Bir ayı ailesinin kahraman olduğu *Badi Ailesi Çevre Temizliğinde* adlı kitapta baba ayı, ailesini insanların kirlettiği ormanı temizlemeye çağırır. İnsanlar, tatil günlerinde ormanda piknik yapmakta, ormanı kirletip ayrılmaktadırlar. Temizlik için ormana giden ayı ailesi, çok şaşırır. Daha önce çöplerle dolu olan orman, bir gurup ilköğretim öğrencisi tarafından temizlenmiştir. Daha önce ormanı temizleyen ayı ailesine teşekkür eden çocuklar, onlara bir de çiçek demeti sunarlar. (Turan, y.t.y.)

Bazı kitaplarda ormanı kirletenler hayvanlardır. Kahramanı hayvan da olsa mesaj tüm insanlara ve özellikle çocuklardır. Çevre bilinci de pek çok alışkanlık gibi çocuklukta kazandırılmalıdır. *Ormanı Koruyalım* adlı kitapta, ormanda piknik yapan bazı hayvanlar ormanı temizlemeden oradan ayrılırlar. Üstelik yaktıkları ateşi de söndürmemişlerdir. Bazı gönüllü hayvanlar ormanı temizler, etrafa, yerlere çöp atılmaması için uyarı yazıları koyarlar. Ertesi gün ormana gelen piknikçiler yine aynı davranışları sergileyince hayvanlar, çevreye duyarsız piknikçilere bir ders vermek isterler. Ormana gelen piknikçileri hayalet kılığına girerek korkuturlar. Etrafı pis bırakan hayvanlar, perili zannettikleri bu ormana bir daha gelmemeye karar verirler. Ertesi gün ormana gelen insanları gören hayvanlar, onların da çevreyi kirletmesinden korkarlar. Fakat küçük bir çocuğun elindeki kâğıdı çöp tenekesine attığını görünce çok sevinirler. Ormanı temizlemeden ayrılmanın sakıncaları, kitabın ana kahramanları Tonton ile Ponpon'un büyükbabasının ağzından dile getirilmiştir: “Çöpleri ortada bırakmak olacak şey değil. Şişeler, konserve kutuları, plastik torbalar kendiliğinden çürüyüp yok olmaz, doğaya karışmazlar. Bu böyle sürerse güzelim ormanımız çöplüğe döner.” (Rainaud, y.t.y.)

Çocukların günlerinin büyük bölümünü geçirdikleri okullarını ve sınıflarını temiz tutma konusunda bilinçlendirilmesi çok önemlidir. Bu, söz konusu çocuk olduğunda bazen bir yarışma aracılığıyla verilebilir. *Temizlik; Ama Nasıl?* adlı kitabın kahramanları, sınıflarının temizliğine dikkat etmeyen ilköğretim ikinci sınıf öğrencileridir. Öğretmenlerinin bütün uyarılarına rağmen sınıflarının temizliğine dikkat etmeyen öğrenciler, okul çapında düzenlenen ve “yaşanır bir çevre yaratmayı” hedefleyen yarışmayı duyunca değişmeye karar verirler ve ertesi gün sınıflarını temizlerler. Yarışmada birinci olan sınıf, okul tarafından düzenlenecek bir geziye gitmeye hak kazanacaktır. Yarışma sonunda birinci olan sınıftaki öğrenciler, artık temiz bir çevre bilincine kavuşmuşlardır. (Elmacıoğlu, 2001)

Temizlikte aşırıya gitmek bazen çevremizde yaşayanları rahatsız edebilir. Böyle bir takıntı kişiye de zarar verebilir. Her konuda olduğu gibi temizlik konusunda da ölçülü olmak gerekir. *Linda Temizlik Hastası* adlı kitap bu konuya değinmektedir. Kitapta, evinin ve yaşadığı çevrenin temizliğine aşırı

önem veren bir sincap anlatılmaktadır. Bu sincap, temizliği adeta hastalık derecesine getirmiştir ve çevresi bundan rahatsızdır. Linda, evine oturmaya gelen arkadaşları gittikten sonra onların dokunduğu her şeyi temizlemektedir. Bunu bilen arkadaşları Linda'ya bu durumdan rahatsız olduklarını iletirler. Bunun bir hastalık olduğunun farkında olan Linda'nın değişmeye niyeti yoktur. Linda, evi toz olacak, bahçesi kirlenecek diye çocukları evine yaklaştırmaz. Bu kadar titiz olan Linda, bir gün yağmur yağmaya başlayınca çok sevinir çünkü evine toz girmeyecektir. Oysa yağmur her yeri çamur içinde bırakmıştır. Kitap bir deyim ile son bulur: "*Linda, yağmurdan kaçarken doluya tutulmuştu.*" (Damla Yayınevi, 16) Kitabın sonunun olumsuz bitmesi çocuk kitapları açısından doğru olmadığı gibi temizlikte aşırıya gitme çocukların ilgisini çekecek bir konu da olmayabilir.

Mikroplar

Çocuk kitaplarında temizliğin işlevi ne olursa olsun, pis olmak mikropları çağrıştırmakta, temizlik de mikroplardan kurtulmak için yapılmaktadır. Dişlerini fırçalamayan çocukların dişlerini mikroplar yer, ellerini yıkamayan çocukların midesine mikroplar hücum eder. Yıkanmadan yenilen yiyecekler vücuda mikrop taşır... Çocuk kitaplarında çoğunlukla olumsuz yönleriyle anlatılan mikroplar, pis yerlerde yaşar, konuşur, acıkır, yemek yer, insanların vücuduna girerek onları hasta etmek için fırsat kollar. Kitaplarda mikropların ortaya çıkmaları ve sonrasında hayatta kalmaları çocukların temizliğine ne kadar dikkat ettikleriyle yakından ilgilidir.

Tike ile Pike adlı kitapta, Tike ve Pike adlı iki mikrobun arkadaşlığı ve maceraları anlatılmaktadır. Önceleri pis bir şehirde yaşayan ve mutlu olan bu iki arkadaş, şehirde yaşayan çocukların temizliğe dikkat etmeleriyle aç kalırlar, burada yaşayamayacaklarını anlarlar. Kitapta, çocuklara öğretici bilgiler verilmiştir: "*Mikroplar pis yerlerde yaşar ve çoğalır. Küçük küçük canavarlardı onlar. İnsanlar gözleri ile göremezdi. Yıkanmayan ellere, kıyafetlere yapışır, canlıların içine girmeyi beklerlerdi. İlk fırsatta içeri girip orada yaşamaya başlardı. Tabii ki canlıları hasta ederlerdi. Tike ile Pike'nin de en büyük hayali bir insan vücudu içine yerleşmekti.*"

.....

Bir mikrop önce iyi bir gözlemci olmalıydı:

**Çöplüklerde veya çöplere yakın yerlerde oynayan,*

**Temizliğine dikkat etmeyen,*

**Spor yapma alışkanlığı olmayan,*

**Yeterli, dengeli, düzenli beslenmeyen,*

**Açıkta satılan yiyecekleri tercih eden çocukları dikkatle seçmeli, onların vücutlarının içine girmeliydi.” (Çetin, 6)*

Mik ile Rop, mikropların da iyi olabileceğini ve iyi mikrobu ödülünü alacağını, kötünün ise cezasını çekeceğini vurgulayan bir çocuk kitabıdır. *Mikrop* sözcüğünün hecelenerek iki kahraman ismi oluşturduğu kitapta, Mik ve Rop adlı iki kardeş vardır. Bunlardan Mik, etrafındakilere iyilik yaparken, kötülük yapmakla uğraşan Rop, bir tavşanın dişine yerleşir, dişi yiyerek çürütür ve kötülüğünün cezasını çürük dişin kötü kokusuna katlanarak öder. Mik ise bir elma ağacı ile dost olur ve güzel kokular içinde yaşar. Kitabın sonunda kötü kalpli Rop, kötülüklerinden dolayı pişman olur. (Şirin, y.t.y.)

Görünmeyen Canavarlar, başlıca kahramanları verem, kolera, veba, tifo, açlık, karasinek, bilgisizlik ve pislik olan bir çocuk oyunudur. Bilgisizlik ve iyi beslenmeme pislik ile birleşince insanlar çeşitli hastalıklara yakalanmaktadır. Eserin kahramanlarından pislik, yaşamak için nasıl bir ortam aradığını şöyle ifade eder: “*Bir ev buldum çok rahattı. Orada bulunanlardan hiçbiri elini yüzünü, çamaşırlarını yıkamıyor. Yiyecek kaplarının üzerleri daima açık kalıyor. Ben de rahat rahat oturuyorum.*” (Besleyici, 181)

Milli Eğitim Bakanlığı Çocuk Edebiyatı dizisinden çıkan *Mikroplar Toplantısı* adlı kitapta, temizlik, su ve sabunla başı dertte olan mikropların bu düşmanlara karşı yaptıkları toplantı anlatılır. Baş mikrop, arkadaşlarına nerelerde rahat yaşayabileceklerini anlatır. Her geçen gün insanlar temizliğine daha çok dikkat eder hale gelse de hâlâ temizliğine dikkat etmeyen çocuklar vardır ve bu çocuklar, mikropların hedefidir: “*Baş mikrop, bakın hala yiyecekleri yıkamadan yiyen çocuklar var. Bu demektir ki, onları kolaylıkla hasta edebiliriz, dedi. Çöplerin ve çöplüklerin biz mikroplar için en mükemmel yerler olduğunu asla unutmayın. Bakın işte, bizim, çöplüklerde yaşadığımızı bilmeyen ya da unutan çocuklar halen var. Baş mikrop, heyecanlı heyecanlı hele hele böyle çöplüklerde oynayan, sokaktan evine girince ya da tuvaletten sonra elini, yüzünü yıkamayan çocuklar gördünüz mü onların peşini sakın bırakmayın.*” (Tuğrul, 10)

Sağlık adlı kitabın kahramanları Oya, Kaya ve Güzel Kuş, mikroplar toplantısına giderler. Burada toplanan mikroplar tek tek konuşurlar. Sıtma mikrobi, güney illerine gidecektir, orada kurutulmamış bataklıklar ve bol sivrisinek vardır. Nezle ve grip mikrobi hallerinden memnundurlar. İnsanların tümü onlara yardımcı olmakta, hasta iken öpüşerek çoğalmalarına fırsat vermektedirler. Ağzını kapatmadan hapşırınlar ve yerlere tükürenler

de onların yardımcılarıdır ve bunların sayısı o kadar çoktur ki hiç yorulmamaktadırlar. Sarıkonak Mahallesinden gelen sarılık mikrobu ise bu mahallenin tam onlara göre olduğunu, çocukların bakımsız olduğunu, pis suların açıkta aktığını, yolların pislik içinde olduğunu, içme sularının ilaçsız, çöplerin çevreye dağılmış olduğunu belirtir. Tüm mikroplar, bu mahalleye yerleşmeye karar verirler. Oya, Kaya ve Güzel Kuş da Sarıkonak Mahallesine giderek olanı biteni muhtara anlatırlar. Muhtar, Oya ve Kaya'ya teşekkür eder, belediyeden yardım istemeye gider ve kitap sona erer. Bu bakımsız mahallenin sorununun çözülmemiş olması, okuyucuda kitabın yarım kaldığı gibi bir izlenim oluşturmaktadır. (Arıkan, 1989)

Genel Olarak Temizlik

Bazı çocuk kitapları tek bir konuyu ele alıp o doğrultuda bir ana düşünceye ulaşmak yerine, pek çok temizlik konusuna yer vermektedir. Meyveleri ve sebzeleri yıkadıktan sonra yeme, banyo yapma, yüz yıkama, kıyafet temizliği, açıkta satılan yiyeceklerin pisliği, çevrenin ve yaşanılan yerin temiz tutulması, mikroplara karşı korunma ve aşının önemi bu konulardan bazılarıdır. Genelinde belli bir olay örgüsünün bulunmadığı bu kitaplarda öğretici bir üslup kullanılmıştır. *Doktor Arı Cimcime, Zep, Oya'nın Sorusu, Kıbarcık Temiz Çocuk, Sağlık ve Çevre, Fıfır Ev İşlerine Yardım Ediyor, Mırmır Temizliği Öğreniyor, Sağlıklı Yaşam, Temiz ve Sağlıklı Olalım, Özgün Ali Sağlıklı Büyümeyi Öğreniyor, Tonton Ali Sağlıklı Büyüyor, Sağlıklı Büyüyelim, Işıl Kardeş Aşı Oluyor* bu kitaplardan bazılarıdır.

Sonuç

Kitaplar, çok küçük yaşlardan itibaren çocuk eğitiminde önemli yere sahiptir. Çocuğun yaşamında bu denli önem taşıyan kitapların özenle hazırlanması gerekir. İçerik olarak iyi hazırlanmış bir kitap aracılığıyla çocuğa olumlu davranışlar kazandırılabilir. İlk olarak ailede başlayan temizlik alışkanlığı kitaplarla desteklendiğinde kalıcı olabilir.

Özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan alt yaş gruplarının düzeyindeki kitaplarda temizlik alışkanlığı yoğun olarak vurgulanmaktadır. Diş fırçalama, banyo yapma, el yıkama, çevre temizliği ve genel olarak temizlik kuralları kitaplarda en sık vurgulanan konulardır. Temizlik denince akla gelen mikroplar, çocuk kitaplarında kişileştirilmektedir. Aşırı bir temizlik takıntısı, temizlik kurallarına dikkat etmemek kadar sakıncalı olabilir. Çocuk kitaplarında, insanların yaşadıkları çevreyi sorumsuzca kirlettiklerine dikkat çekilmektedir.

İncelenen kitaplar, çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliklere uygun olarak genellikle olumlu sonlanmaktadır. Çoğu kitapta temizlik alışkanlığı bir olay örgüsü etrafında anlatılırken, bazılarında öğretici bir yaklaşım göze çarpmaktadır. Bilinçli ailelerin seçeceği iyi resimlenmiş ve iyi kurgulanmış bir çocuk kitabının çocuğa temizlik alışkanlığı edindirmede önemli rol üstleneceği unutulmamalıdır.

Kaynakça

- ALİNE DE PETİNGY, Cemile Banyo Yapmak İstemiyor, Çeviren: Seda Darcan Çiftçi, Kaknüs Çocuk Serisi, İstanbul. (Yayın tarihi yok.)
- ARIKAN, Osman, Sağlık, Arıtış Yayınları, İstanbul, 1989.
- ASLAN, Naci, AKTAR, Mehmet, Sağlık ve Çevre, Güven Yayınları, İstanbul. (Yayın tarihi yok.)
- AYTAR, Ekrem, Sağlıklı Büyüyelim, Damla Yayınevi, İstanbul, 2004.
- BESLEYİCİ, Hadi, 20 Okul Piyesi, “Görünmeyen Canavarlar”, İnkılâp Yayınevi, 6. baskı, İstanbul. (Yayın tarihi yok.)
- ÇAĞLAROĞLU, Nurefşan, Doktor Arı Cimcime, Zambak Yayınları, İstanbul, Yayın tarihi yok.
- ÇAĞLAROĞLU, Nurefşan, Misimisi ile Pisipisi Temizlik Oyunu Oynuyor, Zambak Yayınları, İzmir, 2005a.
- ÇAĞLAROĞLU, Nurefşan, Pisipisi Tırnaklarını Kestiriyor, Zambak Yayınları, İzmir, 2005b.
- ÇAĞLAROĞLU, Nurefşan, Misimisi Ellerini Yıkıyor, Zambak Yayınları, İzmir, 2006.
- ÇAKMAK GÜLEÇ, Havise-GEÇGEL, Hulusi, Çocuk Edebiyatı, Kök Yayıncılık, Ankara, 2005.
- ÇETİN, Şehriban, Tike ile Pike, Ünlü Yayınları, İstanbul, 2006.
- Dişlerinize İyi Bakın, Nurdan Yayınları, Deniz’in Günlüğü Serisi, İstanbul, 2003.
- DOKUZOĞLU, Gülay, Temiz ve Sağlıklı Olalım, Ya-Pa Yayınları, İstanbul. (Yayın tarihi yok.)
- DURAK, Uğur, Mırmır Temizliği Öğrendi, Alkım Kitabevi, (Yayın yeri ve tarihi yok.)
- EKİZ, Alim, Sağlıklı Yaşam, Zambak Yayınları, İzmir, 2003.
- ELMACIOĞLU, Meral, Temizlik; Ama Nasıl?, Altın Kitaplar, İstanbul, 2001.
- Fırfır Ev İşlerine Yardım Ediyor, Fırfır’ın Serüvenleri, Koza Yayınları, Ankara, 1987.
- GÖZEN, Oğuz, İşil Kardeş Aşı Oluyor, Deniz Yayınevi, İstanbul, 2004.

- GÜNDOĞAN, Elife- HELVACI, Kadir, Özgün Ali Sağlıklı Büyüme Öğreniyor, Bilim ve Kültür Yayınları, Ankara, 2004.
- GÜNDÜZ, Üzeyir, Kibarçık Temiz Çocuk, Akçağ Yayınları, Davranış Kazandırma Dizisi, Ankara. (Yayın tarihi yok.)
- GÜNDÜZ, Üzeyir, Kara Giysili Üç Mutsuz Adam, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul. (Yayın tarihi yok.)
- KARABIYIK, Erol Ünal-Özek, Yılmaz, Tonton Ali Sağlıklı Büyüyor, Üner Yayınları, Ankara. (Yayın tarihi yok.)
- KARALI, Banu, Papu Dişler Ülkesinde, Beyaz Balina Yayınları, İstanbul, 2006.
- Kulaklar Ağaçlandı, Salan Yayınları, Aslı Dizisi, İstanbul. (Sayfa numarası yok) (Yayın tarihi yok.)
- Linda Temizlik Hastası, Damla Yayınevi, İstanbul, 2006.
- NAS, Recep, Çocuk İnsandır, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2006.
- OĞUZKAN, Şükran, Yıkanmayı Sevmeyen Kimi, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1981.
- OKSEV, Zeki, Zep Çevremizi Koruyalım, Kitapark, Ankara. (Yayın tarihi yok.)
- Oksev, Zeki, Zep, Kitapark, Ankara. (Yayın tarihi yok.)
- OLTULU, Mehveş, Mumu Diş Fırçalıyor, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2004.
- RAİNAUD, Jacqueline, Nehirleri Koruyalım, Altın Kitaplar, İstanbul, 1998.
- RAİNAUD, Jacqueline, Ormanı Koruyalım, Altın Kitaplar, İstanbul. (Yayın tarihi yok.)
- SERBEST, Hülya, Kirli Fare, Şule Yayınları, İstanbul, 2006.
- SINAR ÇILGIN, Alev, Çocuk Edebiyatı, Morpa Yayınları, İstanbul, 2007.
- SİVASLIOĞLU, Aziz, İnci Gibi Dişler, Farklı Yayıncılık, İstanbul. (Yayın tarihi yok.)
- ŞİRİN, Nurşen, Mik ile Rop, Timaş Yayınları, İstanbul. (Yayın tarihi yok.)
- TUĞRUL, Belma, Mikroplar Toplantısı, Milli Eğitim Bakanlığı Çocuk Edebiyatı Dizisi, Ankara, 2000.
- TUĞRUL, Belma- FEYMAN, Nihan, “Okul Öncesi Çocukları İçin Hazırlanmış Resimli Öykü Kitaplarında Kullanılan Temalar”, II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2007.
- TURAN, İsmail, Badi Ailesi Çevre Temizliğinde, Bücür Kitap. (Yayın yeri ve yayın tarihi yok.)
- Türkçe Sözlük, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1988.
- TÜRKOĞLU, Zeynep, Pekşeker Temizliği Öğrendi, Ünlü Çocuk Yayınları, İstanbul. (Yayın tarihi yok.)
- YALÇIN, Alemdar-AYTAŞ, Gıyasettin, Çocuk Edebiyatı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.

YILMAZ, Zehra Müzeyyen, Oya'nın Sorusu, Morpa Yayınları, İstanbul, 2005.

Cleaning in Preschool Children's Books

Summary

People who are between infancy and adolescence period are called child. The education given to the child who is in the developing period from all aspects is essential for shaping the society of which he is an individual and in which he lives.

Preschool period is the most important step in forming child's emotional, social development and personality. Stimuli which are very important in human's life are the basic foundation of especially mental and language development. Children who meet with the books in the very early years, if he has met with the right books, reading book will become a habit. This period's children books are illustrated, without texture and they are instructional. Main concepts which have places in child's life such as family, friend, game nourishment and cleaning are presented by these books. As it is child's first meeting with the books, books addressing to this period's children should be prepared with great care. In this period, as children do not know how to read and write, they are affected by the people who read or explain the book. The effect of these people's positive attitude or behaviors on children should not be undervalued. Many positive feelings, behaviors and habits can be given to the child with books in a more funny and effective way. In the preschool period in which child's personality is shaped and various values are acquired, it is unavoidable that the book has an educational function besides entertaining function. Illustrated story books which include the social and emotional subjects such as fear, loneliness, illness, being jealous of brother or sister, problems of sleep and nourishment and sharing strengthen their self-confidence as it makes them think that there are other people who think in the way they think and who shares the same experiences with them. As books carry out a mental act by using seeing and hearing sense spontaneously, they also help the development of the basic mental abilities. Bath books that are resistant to water, illustrated books, fairy tales and story books that are decorated with beautiful pictures are the first materials which makes children become familiar to the book.

Every literature work gives a message to the addressed people. Artist, in order to share his feelings and ideas, gives his message with his own way of

expressing. Main idea which is the basic idea that is wanted to be shared in the written or oral works sometimes aims to educate the addressed individual. This education aim is intensely included in the low level age books. Cleaning habit which starts in the family, when supported with the books, can be permanent.

Especially in the six age group level books, which is also called preschool period, cleaning habit is intensely emphasized. Tooth brushing, taking a bath, washing hands, cleaning of environment and general cleaning rules are mostly emphasized subjects in the books. Germs, which come to our minds when we think of cleaning, are personalized in the children books. An excessive cleaning habit can be as problematic as not caring about cleaning rules. In children books, it is strongly stressed that people pollute the environment irresponsibly.

Cleaning is an inseparable part of human's life from birth to death. Books, which meet child's interest and needs, support his logical and emotional developments, shortly which have a major place in child's education, cannot be expected to be insensitive to this important subject. By starting with the pre-school period in which human's habits, and more importantly his character get established, it is seen that in each part of the childhood books mention the subject of cleaning.

In the research, books that are included in the definition of children literature and that address to various age groups are examined in terms of giving place to the habit of cleaning, results about the approaches to this subject are tried to be reached.